

בענין משיח מן המתים והמסתעף

*ראיתי מש"כ ר' פ.ק. בקובץ אה"ת גליון לג (נ) בענין השקו"ט (בקובץ הערות וביאורים גליון תשכט) אם מה שכ' הרמב"ם "נהרג" הכוונה דוקא נהרג או גם "מת" [- כן הוא לשון ר' פ.ק. בגליון הנ"ל. ואינו מדוייק, שהרי עיקר השקו"ט הוא בפ' וכוונת דברי הרמב"ם במש"כ "אם לא הצליח עד כה" אם כולל מיתה ע"ש]. ומביא מש"כ אדמו"ר זי"ע במאמר ד"ה באת לגני תשי"א בסופו "ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו", והעיר שהוא "דבר שאפי' תינוקות של בית רבן יודעים זה".

והנה, אפי' תשב"ר יודעים להסתכל במ"מ על אתר שכתבם כ"ק אדמו"ר, שהוא מקור למש"כ בפנים, ולפעמים **הסבר** למש"כ בפנים - ולפעמים דוקא ע"י ההערות ומ"מ מבינים כוונת הדברים על בורי', ועל נכון.

ובנדו"ד, חבל שלא זכר הר' פ.ק. להסתכל ולעייין בהמ"מ על אתר, וזלה"ק "ראה סו"ס חסידים (הובא בגליון הש"ס לכתובות קג, א). במדב"ר פי"ט, יג". והכוונה שמספר חסידים רואים שהי' ענין גוף גשמי גם לאחר מיתה, וכמובא ענין זה כמ"פ בהשיחות (ואכמ"ל). - וזהו מקור בפנים "דא למטה אין א גוף".

ואח"כ מביא כ"ק אדמו"ר בהערה מקור למה שכתוב בפנים "והוא יגאלנו", ממש"כ בבמדבר רבה, וז"ל שם: "אמר לו הקב"ה למשה באיזה פנים אתה מבקש ליכנס לארץ משל לרועה שיצא לרעות צאנו של מלך ונשבית הצאן, ביקש הרועה ליכנס לפלטרין של מלך, אמר לו המלך אם את נכנס עכשיו מה יאמרו הבריות שאתה השבית הצאן, אף כאן אמר לו הקב"ה למשה שבחך הוא שהוצאת ששים רבוא וקברתם במדבר ואת מכניס דור אחר עכשיו יאמרו אין לדור המדבר חלק לעולם הבא, אלא תהא בצדן ותבא עמהן שנאמר ויתא ראשי עם צדקת ה' עשה לכך כתיב לא תביא את הקהל הזה אלא שיצא עמך".

היינו, שתוכן ענין "והוא יגאלנו" (שכתב במאמר) הוא ע"ד המבואר במדרש הנ"ל שכל נשיא יכנס לא"י (- ענין הגאולה העתידה) עם הדור שלו, אבל אינו שייך ל**משיח** דוקא, וממילא אינו שייך לדברי הרמב"ם ולשקו"ט הנ"ל, וכן מצינו בעוד מקומות שכ"ק אדמו"ר מרמז למדרש הנ"ל - ראה מכ' פסח שני תשי"י (אג"ק ח"ג ע' רצד). שיחות יו"ד שבט תשי"ד. ובכ"מ.

ועד"ז הוא ג"כ הכוונה בלקו"ש ח"ב ע' 8-517 בנוגע לתחיית המתים של יחידים - שהעיר הר' י.י.ק. בגליון הנ"ל (ועד"ז מה שהביא "א' מהתמימים" מתורת מנחם ח"א (מש"כ שם ח"ג הוא טעות) ע' 100 - שאין המדובר ע"ד **משיח** שיקום לתחי' קודם תחיית המתים - שזה שלל בלקו"ש חלק ל"ה (ויגש) דלקמן - אלא הכוונה ע"ד הנ"ל במאמר באתי לגני שכל נשיא לוקח דורו לקראת הגאולה, וע"ז מבאר שהגם שתחיית המתים בכלל הוא אחר ביאת משיח, מ"מ תחיית המתים של יחידים שייך ג"כ קודם לזה, וע"ז מביא מכ"מ ששייך **תחיית המתים** לפני הזמן של התחי' הכללית, אבל לא כתב שם (ולא הביא שום רא'י שיתכן) **שמשית** יקום לתחי' [ולפי הבנתם שקאי להוכיח ולחדש **שמשית** יקום לתחי' - הרי עיקר חסר מהראיות שמביא, שמה הרא'י מתחיית המתים של יחידים למשיח? והו"ל להביא ראיות **שמשית** יקום לתחי'!]. ומתורץ הערתו של "א' התמימים" שכאילו יש איזה קושיא על כ"ק אדמו"ר מדברי הרמב"ם. - ולפ"ז אין מקום כלל לכל השקו"ט שהי' בכמה קובצים לתווך המבואר בלקו"ש ח"ב עם לקו"ש חל"ה (ויגש) הנ"ל.

*נדפס ב"קובץ משיח וגאולה" גליון א (תשנ"ז) תחת השם "אי"ש היר"א".

ומה שהביא ר' פ.ק. מספר השיחות תשנ"ב ע' 111 ("דברים ברורים"), לא הבנתי מה מכוין להוכיח משם, ואולי כוונתו להלשון "ווייל עס ווערט די תחי' אלס נשמתו דכ"ק מו"ח אדמו"ר בפועל ממש, אלס נשמה בגוף", אבל אינו מובן מה זה שייך לשקו"ט דיין - אם מיתה מפקיע חזקתו של משיח - שכאן מבאר שנשמתו של "כ"ק מו"ח אדמו"ר" (- היינו נשמתו של משיח) מתלבש בנשמה בגוף - ענין התחי' של נשמתו בגוף גשמי, וזה הרי מבואר בכ"מ שנשמתו של משיח מתלבש בגוף גשמי, אבל עכ"פ זה ברור שצ"ל גוף גשמי, אלא שבבא העת נתלבש בו נשמתו של משיח, אבל מה השייכות שמשיח יקום לתחי' ? [וראה מה שאמר בזה הרי"ל שי' גראנער י"א ניסן תשנ"ב (בנאומו ברבים ב 770) בשם כ"ק אדמו"ר זי"ע - וכמפורסם].

- והן הן הדברים שמבואר בלקו"ש חל"ה ויגש (ג) הע' 6 **"שנשמת דוד המלך תתלבש במלך המשיח עיי"ש באורך**.

ומה דהביא ר' פ.ק. ההע' בשיחות תזריע - מצורע תנשא, אינו מובן כלל מה יש להוכיח מהתם לנדו"ד, שהרי שם הכוונה פשוטה, שקאי על דברי הגמרא "אם מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש" ומביא דבר רש"י "אם משיח מאותן שחיים עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש", וע"ז כותב בהערה (על תיבות "שחיין עכשיו") "וע"פ פס"ד הרמב"ם (הל' מלכים ספי"א) "ואם יעמוד מלך מבית דוד כו" - היינו שהוא כבר מלך".

והכוונה פשוט, שבא **לחדש ולהוסיף** שלא רק שמשיח הוא מאותן שחיין עכשיו, אלא שמשיח כבר יש לו דין מלך, וכמובן מלשון הרמב"ם "ואם יעמוד מלך" - שבשעת "העמידה" נקרא כבר מלך (ואיך שיהי' הפי' וביאור בזה). וזהו פי' "התיקון" (בשעת שההג"י כ"ק אדמו"ר זי"ע השיחה), שתחלה כתבו להוכיח (גם) מהרמב"ם שס"ל (להלכה) שמשיח הוא מאותן שחיים עכשיו (שדוקא לפי זה מובן הלשון "ואם יעמוד מלך"), והוסיף כ"ק אדמו"ר שמהרמב"ם מוכח עוד יותר, שלא רק שהוא בחיים, אלא שכבר יש לו דין מלך, אבל בודאי שהוא מאותן שחיין עכשיו **שזהו** כל תוכן הפנים **שעיו קאי ההערה**, ולא משמע כלל שבא להוכיח מהרמב"ם **שלא דברי הגמרא** שמביא בהפנים [ולהוסיף, שלפ"ד הו"ל להביא **המשך** הגמרא סנהדרין שם ולהוסיף שכן פסק הרמב"ם וכו'. וכן הו"ל לכתוב בהערה "היינו **שהי'** כבר מלך", ואין להאריך].

- וכנראה זה כוונת הרב ב.א. בקובץ הערות וביאורים הע' 10 [ולפלא שהעלים עין הר' פ.ק. כאילו שנעלם מר' ב.א. הערה הנ"ל!!]. ולהעיר, שכנראה הבין כן גם הר' י.ק. בגליון אה"ת הנ"ל, ורק רוצה לפרש איך יש לו דין מלך ע"ש.

והנה יפה העיר הר' ש.ח. "שהמדובר כאן הוא ענין של הלכה, הנה בדבר הלכה אין לנו להתחשב ברגשי בנ"א .. אלא צריכים להתחשב עם המציאות וגדר התורני שבזה". אבל דא עקא, שכמדומני, שכתבתו אינה מבוססת על "המציאות והגדר התורני", אלא ברגשותיו.

דהנה הרמב"ם בא ללמד כאן הלכה, וכותב "ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה תורה עליו". שממש"כ "עד כה" מובן שקאי על כל מש"כ לפני זה - היינו "הוגה בתורה ועוסק במצוות כו' ויכוף כל ישראל לילך ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה' (- חזקת משיח) .. והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל (משיח ודאי)" וע"ז כותב הרמב"ם ש"אם לא הצליח **עד כה** או נהרג" שמזה מובן, שאפילו אם עשה כו"כ דברים מהדברים שחושב הרמב"ם לפני"ז, אלא שלא הצליח **עד כה** - היינו שלא בנה בהמ"ק במקומו וקבץ נדחי ישראל - אז אינו זה שהבטיחה תורה וכו', הגם שהי' אצלו ה"יכוף" והלוחם במלחמת ה' כו'.

ולפ"ז מובן אם מת, שאז א"א לו לבנות בהמ"ק במקומו כו' - הרי זה בכלל "לא הצליח **עד כה**", ונפקע חזקתו עי"ז [ודלא כמ"ש הנ"ל "כיון שהרמב"ם כתב "אם לא הצליח או נהרג" ולא כתב "מת", הרי לכאורה א"א בשום אופן להפיקע מחזקתו ע"י מיתה על יסוד איזה פירוש שיהי' ברמב"ם כאשר

הרמב"ם שכתב ספרו בלשון צחה וברורה השמיטו" - והרי הרמב"ם ברור מללו הנפקע חזקתו ע"י שלא הצליח "עד כה" שהוא ע"י מיתה או אופן אחר וכו' - והאם זה הוא "איזה פירוש שיהי" גרידא? וכי נאמר שא"א בשום אופן להפקיע חזקת משיח?!. ולפ"ד הר"ש.ה. אין מוסבר כלל מש"כ הרמב"ם "עד כה". וגם אינו מובן מה הלכה בא להשמיענו, שלפ"ד שלא הצליח קאי (רק) על יכוף וילחם - התכונות של חזקת משיח - הרי פשיטא שאז אינו משיח ולא בחזקת משיח ומאי קמ"ל? - וכן יוקשה על דברי ר' י.י.ק. ע"ש. [ולא לחנם (כמה מ) אלה שדנים בסוגי' זו משמיטים תיבות "עד כה" בהעתקתם לשונו הק' של הרמב"ם - דוק ותשכח!].

[מש"כ ר' ש.ה. שיתכן ענין "יכוף" ע"י שלוחו, אינו מובן כלל, שהר פשיטא שכן הוא, אבל כאן המדובר שכיון שמת הרי א"א לבצע (בעצמו) המשך הפעולות שכתב הרמב"ם, וממילא הרי הוא בכלל מש"כ אח"כ שהוא "ככל מלכי בית דוד השלמים והכשרים שמתו, ולא העמידו הקב"ה אלא לנסות בהם רבים", היינו שזה גופא הנסיון כיון שיש לו התכונות וכו' של אחד הראוי להיות משיח (מלכי בית דוד הכשרים), ומ"מ כיון שמת נפקע חזקתו - והאם נאמר שהרמב"ם מכיון בזה לאחד שאין לו מהתכונות?].

ולפ"ז מובן ביטול דברי ר' י.י.ק. שהרחיק לכת לחדש חידוש נפלא שגם דוד המלך נשאר בחזקת משיח" - וגם לא יתאימו דבריו עם המבואר בלקו"ש חל"ה (ויגש) הנ"ל ששולל שדוד המלך יהי משיח מזה ש"פעולות מלך המשיח תהי' קודם הגאולה .. ובודאי קודם תחיית המתים (הגם הצדיקים הקמים מיד .. - ולפ"ד הרי כבר התחילה פעולתו פעולתו של דוד בתור משיח וגם עכשיו הוא בחזקת משיח?

- ולהעיר מלשון כ"ק אדמו"ר (במכ' הנדפס בסוף תשובות וביאורים): והרי פס"ד ברור הוא ברמב"ם (מלכים ספי"א) .. ש"עמוד מלך .. וילחם מלחמות ה' (וגם אז אין עדיין ודאות כ"א כשלאחרי כ"ז) הצליח ובנה מקדש במקומו (כי אחר לא יעשה זה) וקבץ נדחי ישראל (כי עד אז עדיין היו פזורים) ה"ז משיח בודאי".

ומה שהקשה הר"ש.ה. שאת"ל ש"מת" נכלל ב"לא הצליח עד כה", למה הוסיף "או נהרג" - הרי אם שאינו מחוייב לקבל ביאורו של הרב ב.א. בזה, אבל הרי יש עוד ביאורים, כמו שהביא שם מספר "הר הקודש", ועוד י"ל בזה (ושערי תירוצים לא ננעלו), אבל מ"מ, אין בזה להוציא מפירוש הפשוט (בפירוש "לא הצליח עד כה") וכו"ל.

ובפרט ע"י הידוע בספרים - מובא כמ"פ בשיחות כו' של כ"ק אדמו"ר זי"ע - שבכל דור יש אחד הראוי להיות משיח וכו', והיינו שהוא איש חי בגשמיות וכו' [ראה לקו"ש חכ"ג ע' 395: "שצ"ל איש כפשוטו ברמ"ה אברים"] - ראה בספרי החתם סופר וכ"ה בשד"ח ובכ"מ (שכבר נלקט בכ"מ) וכו' ואין כאן המקום להעתיק [רק להעיר, שיש שמביאים ראי' משד"ח בפאת השדה מע' א' כלל ע' - אבל דברים אלו לא הובאו בשום מקום בשיחות ואגרות וכו' (שראיתי לע"ע), רק מובא משם בהנודע המבואר שיש אדם חי בכל דור ע"ש (ראה קונ' בית רבינו שבבבל הערה 58), ואין ראי' שכל הדברים שם מקובלים (ובפרט שלא נכתבו ע"י בעל השד"ח, רק הוא מכל' אליו כמבואר להמעייין שם) - והדברים שהועתקו בקונ' הנ"ל וכו' הרי מבואר עד"ז בכ"מ - ואכמ"ל בכ"ז].

לסיכום: לא ראיתי בכל דברי הכותבים השגה על עיקר דברי הרב ברוך שי' אבערלאנדער, רק ראיתי טשטוש ובלבול מיוסד על רגשות וכו' כנ"ל, אבל הרי אין זו דרכה של תורה וכו'. - רק להוסיף, שבודאי יתכן תהליכים בגאולה והתגלות משיח שלא ידוע לנו כעת (לפי הדרגות של בעתה ואחישנה כו'), וכמו שמביאים מכתבי האריז"ל וכו', אבל הרי כ"ז הוא מהדברים סתומים (כדברי הרמב"ם הידועים), ואנו אין לנו אלא להבין דברי ושיטת הרמב"ם (הלכה) איך שמתפרשים פשטות דבריו (לפענ"ד), וכן להבין שיטת אדמו"ר זי"ע בזה (בדרך ההלכה) בלי צורך לדחוק בדברי הרמב"ם וכו'.

[ובפרט שידועים דברי כ"ק אדמו"ר שהפוסק היחידי (בהלכה) בענינים אלו הוא דברי הרמב"ם ולא ספרי מדרש ודרוש וקבלה וכו' ואכמ"ל]. וק"ל.

*

והנה, בקובץ הערות וביאורים (גליון תשכט) הוסיף ר' ש.ח. ש"אף ששטחיות לשון הרמב"ם "לא הצליח עד כה" ... משמע שמתייחס שלא הצליח בכל פעולותיו של משיח ודאי, דאז הוא לא זה שהבטיחה תורה, אבל כד דייקת שפיר בלשון הרמב"ם, שכתב לפנ"ז "ואם עשה והצליח כו' ובנה מקדש", ועפ"ז לשונו "ואם לא הצליח עד כה" קאי על מש"כ לפנ"ז "ואם עשה והצליח" שההצלחה שם קאי על "יכוף כל ישראל", וא"כ "ואם לא הצליח עד כה" היינו שאין ביכלתו להמשיך ה"יכוף כל ישראל" .. אבל בנוגע להמשך "בנה מקדש וקבץ נדחי ישראל" אין הרמב"ם מתייחס לזה" ע"כ דבריו.

וכל דבריו אינם:

(א) לפ"ד הרי אינו שייך לבטל החזקה של חזקת משיח, והרי כ"ק אדמו"ר זי"ע כותב במכתבו (הנדפס בסוף תשובות וביאורים) "וגם אז אינו בודאות".

(ב) **לשיטתו** ש"לא הצליח" קאי רק על ההצלחה שנזכר לפנ"ז - הרי אינו מובן כלל הלשון "עד כה", שלפ"ד אין להם ביאור כלל, ואדרבה נותן מקום לטעות! "ולמה להרמב"ם להוסיף מילים" (כלשונו) שנותן מקום לטעות?!

(ג) אפילו לשיטתו ש"לא הצליח" קאי על "הצלחה" שלפנ"ז, כנראה יש כאן טעות בפירוש (הפשוט) מש"כ "אם עשה והצליח" - שלפ"ד הרי ש.ח. קאי על מש"כ לפנ"ז - על "יכוף (וילחם?)", וממילא לשיטתו "לא הצליח עד כה" פירושו כמ"ש "שאינו ביכלתו להמשיך ה"יכוף כל ישראל" כנ"ל -

אבל באמת נראה שדעת כ"ק אדמו"ר אינו כן, אלא דעתו שקאי על מש"כ **לאחר זה** "ונצח כל האומות שסביבו וכו'": ראה לקו"ש חט"ו ע' 305 הערה 49 ובה"ד שם: **יעמוד מלך** כו' וילחום מלחמות ה' (סתם - כולל מלחמת עמלק ולאחר הכרתת זרעו כו' ובמצב דמנוחה -) כו' "אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביבו" - **ע"ש**. וראה ג"כ לשון כ"ק אדמו"ר (הנ"ל שנדפס בתשובות וביאורים), שמשמע ג"כ ש"הצליח" קעי על לאח"ז ע"ש. [ויל"ע ג"כ בלקו"ש חלק כא ע' 196 הערה 73. חלק כב ע' 19 הע' 58]. - ולהעיר מלשון ספר עץ חיים לר' יעקב חזן מלונדרץ - א' מבעלי התוס' - שמוסד על דברי הרמב"ם "ואם הצליח לנצח כל האומות שבסביבו כו'" ע"ש - שמשמע להדי' כנ"ל [נדפס בפרדס חב"ד גליון 1 ע"ש].

ולפ"ז גם לשיטתו - ש"לא הצליח" קאי רק על "הצליח" שלפנ"ז - הרי לא הצליח פירושו שלא נצח כל האומות שסביבו - אחד מהתנאים של משיח ודאי, ובפרט שמלשון "עד כה" משמע שקאי על כל מה שלאח"ז כנ"ל. ופשוט.

ומש"כ בזה "א' מאנ"ש" בקובץ אה"ת (גליון לד) שמההערה בלקו"ש חל"ה (ויגש) הערה 6 מבואר "שדעתו הק' של כ"ק אדמו"ר ה"ה **שלשיטת הרמב"ם** זה שדוד המלך אינו יכול להיות משיח ה"ה בגלל שלא עשה הפעולות קודם הגאולה ואילו זה שאינו מן אותן שחינו עכשיו אינו מעכבו מלהיות משיח" - הרי הדברים מרפסין איגרא, **שהרי זה גופא כוונת ההערה** במה שהוסיף "ובודאי קודם תחיית המתים (גם צדיקים הקמים מיד)", שלא תימא שהגם שפעולת משיח תהי' קודם הגאולה, מ"מ יתכן שדוד יהי' משיח ע"י שיקום לתחי' (קודם תחיית המתים - בתור צדיק שיקום לתחי' קודם) ואז

יתחיל פעולתו - לכן שולל זה שפעולות משיח יהי' גם קודם לתחי' של הצדיקים שקמים מיד, וממילא
א"א לדוד שיהי' משיח, כיון שעכשיו אינו בחיים!